

Díjaz a VOSZ

A tavaly november végi közmeghallgatáson és több testületi ülésen is élénk vita tárgya volt – és máig is az –, hogy az összességében csaknem 12 milliárd forintos projekt megvalósítása esetén milyen cégek települnének be a TTP-be, ezek összesen mennyi embert foglalkoztatnának, s honnan biztosítanák ehhez a szabad és képzett munkaerőt. Sonkolyos Szabolcs szerint a címpályázat benyújtásáig 20 vállalkozóval született megállapodás arról, hogy csatlakoznak a TTP-hez: az első időkben első hangon is akár 300–500 új munkavállalóra lenne szükség. Az üzleti modellben folyamatos felfutást, azaz további betelepülőket és újabb százas nagyságrendű foglalkoztatottat prognosztizáltak. Az eredetileg tervezett növekedési ütemet az uniós források elmaradása persze módosítja. „Ezzel együtt évi 5–8 új partner betelepítése, különösen, amikor innovatív, kis- és közepes vállalatokra fókuszálunk, abszolút megfelel a szakmai standardoknak” – hangsúlyozta Pusztaföldvár polgármestere, aki a testületi ülésen és a közmeghallgatáson is azt mondta, hogy a kellő számú és képzettségű munkaerő előteremtése a betelepülő vállalkozások feladata.

Göboly Nóra alpolgármester és Berki Tamás képviselő szerint a címpályázathoz csatolt cégek betelepülési szándéknyilatkozata egy semmire sem kötelező ígérvény. Másrészt nem látni, hol van ekkora szabad és képzett munkaerő a környéken. Az sem világos a számukra, hogy high-tech kategóriájú cégek ugyan miért települnek tömegestül Pusztaföldre. Továbbá a központi költségvetés hatalmas hiánya sem engedi az efféle gigantikus beruházások finanszírozását, megvalósulását. Nem véletlen, hogy a múlt héten a kormány közel 700 milliárdnyi beruházás elhalasztásáról döntött. Kérdéses tehát, hogy ebben a helyzetben lesz-e 11,75 milliárd forint egy az isten háta mögötti elmaradott térség kicsi falujában megvalósítandó tudományos és technológiai park létrehozására.

Mindez láthatóan nem zavarta a Vállalkozók Országos Szövetsége (VOSZ) Békés megyei tagozatát, amely tavaly október végén Pusztaföldváron tartotta a térségi Prima Primissima gálát. A vendéglátó önkormányzat elismerő oklevelet vehetett át a példamutató társadalmi szerepvállalásért és a tudományos technológiai park majdani megépüléséért. Bár a megvalósulás esélyei per pillanat nem nagyok, a VOSZ a jelek szerint a „nagyot álmodás” képességét is díjazta. Azzal együtt is, hogy kevesebb, mint két hónappal az önkormányzati választás előtt az sem biztos, Sonkolyos újra elindul-e a polgármesteri címért.

Bod Tamás

Magyar gazdák küzdelmei a fehérjefronton

Alkotmányos vágy

A magyar mezőgazdaság tizenkét éve felel meg az Alaptörvénybe foglalt GMO-mentességnek, takarmányozáshoz tavaly is importálni kellett genetikailag módosított szóját. A hagyományos szója vetésterülete húsz éve alig változik itthon, pedig a szakértő szerint lehetne versenyezni az ukrán gazdákkal.

Fotó: Kuklis István

ILYEN A BÜKKÖNY ÉS BÚZA EGYMÁS MELLETT, TÁRSVETÉSBEN, MÁRCIUS KÖZEPÉN

■ Tizenkét éve vették bele az Alaptörvény gránitlapjába, hogy Magyarország a testi és lelki egészséghez fűződő jog érvényesülését – egyebek közt – „genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal” segíti elő. Ez a XX. cikkely azonban azóta is inkább szándéknyilatkozat, mint ténymegállapítás.

Magyarországon tényleg nincs köztermesztésben genetikailag módosított (genetically modified organisms – GMO) növény – GMO-állattal pedig máshol is csak laboratóriumi körülmények között kísérleteznek, a köztenyésztésben nem. Ám ilyen növény termése mégis rendszeresen és nagy mennyiségben bekerül az országba. A szójáról van szó, amelyre nagy fehérjetartalma miatt van szükség az állattartásban. A takarmányoknak fehérjét is tartalmazniuk kell, és amit a haszonállatoknak

szánnak, abban ez az összetevő nem lehet állati eredetű, csak növényi. A legnagyobb mértékben világszerte a szóját használják e célra; léteznek genetikailag módosított és hagyományos fajták is.

Az *Agrárágazat* című szaklap tavaly augusztusi számolója szerint a globális szójatermést 403 millió tonnára becsülték, ennek 81 százalékát Braziliában, Argentínában és az Egyesült Államokban takarították be. Magyarországon mintegy 160 ezer tonna szóját arattak, természetesen GMO-mentes fajtájút. Erre nem csak nálunk mutatkozik kereslet, így a hazai termés egy része bab formájában Németországba, Ausztriába ment, míg Magyarországon 150 ezer tonnányi brazil – genetikailag módosított – szóját importált. Magyarországon tavaly 60 ezer hektáron foglalkoztak ezzel

a növényvel, pedig egy évvel korábban arról szóltak a hírek, hogy a kereslet és az ösztönzés révén százezer hektárra nőhet a vetésterület. Azért nem nőtt, mert – mint az *Agrárágazat* fogalmaz – éppúgy, mint 2015-ben, „a plusztámogatás ellenére a rossz idő miatt sok gazdának elment a kedve a termesztéstől”. Igény pedig lenne hagyományos, bár a jelek szerint drágább szója. Csányi Sándor például azt nyilatkozta 2019-ben az *Index*nek, hogy agrárcégei évente 500 millió forintot veszítenek amiatt, hogy nem génmódosított, hanem hagyományos szójából készült takarmányt esznek a vágóhidra kerülő jószágai. Így ki lehet írni a boltban az árura, hogy GMO-mentes, abban a reményben, hogy erről a vevőnek az jut az eszébe, hogy természetes, egészséges, és hajlandó többet fizetni érte.

Párás szemmel

Bár nő a kereslet és viszonylag stabil az átvételi ár, továbbá az Európai Unió is, Magyarország is behozatalra szorul, mégsem nő nálunk a szója vetésterülete.

A szója termesztésénél nemcsak a csapadék mennyisége számít, hanem a páratartalom is – hangsúlyozta a *Magyar Narancs*nak egy Csongrád-Csanád megyei gazdálkodó. Így vajdasági ismerősei, akiknek a Tisza közelében van földjük, rendre jó szójatermést takarítanak be, szinte csak egy gyomirtásra van szükség, míg a víztől távolabbi területek gazdái ráfaragtak, amikor próbálkoztak. „A pára tényleg fontos tényező, de nem kell túlbecsülni. Tényleg sajátos éghajlati igénye van a szójának, de azért ahol a kukoricával lehet boldogulni, ott a szójával is, és nincs nagy input-anyag-igénye. Úgy látom, ott sem próbálkoznak vele, ahol adott a párás levegő” – ez a véleménye Garamszegi Tibornak, a Gabonakutató Nonprofit Zrt. területi képviselőjének, aki Szójakontroll néven tanácsadó rendszert működtet. „A kétezres évek elején elhangzott, hogy Zala megyében biztosan nem lehet szóját termesztetni. Most Zala megye a harmadik-negyedik helyen áll, ami a termőterületek nagyságát illeti, természetlagok tekintetében is az első négyben foglal helyet.”

Garamszegi Tibor nemrég az *Agro Napló* hírportálon arról írt, hogy míg a szója termőterülete az utóbbi húsz évben Magyarországon nem sokat változott, Ukrajnában folyamatosan nőtt. Az ukrán mezőgazdaság más tekintetben is egyre keményebb versenytárs Magyarország és Európa számára, és nem csak azért, mert a háború miatt segítségképpen eltörölték az ukrán árukat sújtó vámtételt. Míg nálunk egy ezerhektáros gazdaság már nagynak számít, ott százezer hektáros területek is vannak egy-egy kézben. Azokat a gazdaságokat az utóbbi időben optimálisan gépesít-

tették, nem úgy, mint nálunk, hogy az 1500–2000 hektárra gazdaságosan kihasználható kombájnt megveszi a magyar gazda a kétszáz hektárjára. A jól gépesített, szakszerűen művelt nagy ukrán gazdaságok jó önköltséggel fognak termelni. Velük mifelénk csak a szintén jól szervezett, vagy az újító gazdaságok tudják tartani a versenyt. Garamszegi Tibor számítása szerint az ukrán szójabab adott esetben kilónként 10–20 forinttal olcsóbb lehet, mint a magyar – pedig lehetne ennyivel csökkenteni a szója önköltségét Magyarországon is. Ehhez szerinte nem politika kell, EU-s direktíva, nemzeti hatáskörben meghozott jogszabály – hanem szakszerűbb gazdálkodás.

Sok múlik például azon, hogy tényleg annyi tápanyag-utánpótlást kap-e a szója, amennyire szüksége van. Tavaly egy nagyobb gazdaság igénybe vette a Szójakontroll segítségét. A műtrágyázási tervet a szakértő módosította, de a terület egy részén az eredeti terv szerinti mennyiséget szórták ki. Az derült ki, hogy ott hiába használt el több műtrágyát – és növelte ezzel az önköltséget 30–70 ezer forinttal hektáronként és 10–23 forinttal kilónként –, semmivel sem lett több termés. Ugyanígy, ha a növénynek épp nincs szüksége valamilyen tápanyagra, mégis megkapja a levelén keresztül permetezéssel, az továbbnöveli a szójabab önköltségét.

Bokrosodik

Mivel ez a növény viszonylag kis anyagi ráfordítást igényel, a talajkímélő művelésre állt gazdák szívesen kísérleteznek vele, a Talajmegújító Gazdák Egyesületének több tagja is termeszt. Ám ha fehéjéről van szó, nem csak szójából áll a világ.

A ferencszállási Szabó Attila a testvérével közösen negyven hektáron gazdálkodik úgy, hogy a gabona mellett a lóbabot, a homoki babot, a borsókat is kipróbálták. Az egyik táblában, amelyet megmutatott, most bükköny növekszik együtt bánkúti búzával. Kihúzva egy-egy tő búzát és bükkönnyt, a gyökerekkel együtt sok giliszta fordult ki. Ez egy kertben természetes, nagyüzemi művelésű területeken nem. Az sem általános, hogy a lapost, amelyet máshol az egész táblával együtt bevetnek – aztán bosszankodnak, ha megjelenik rajta a belvíz –, Szabóék meghagyják annak, ami mindig is volt. Bokáig érő víz van benne. Jöttünkre vízimadarak repülnek föl, a tó túloldalán felállnak az őzek, menekülésre készen, aztán maradnak. Nem zavar senkit a jelenlétük, Attila még örül is, hogy jönnek, legelnek, mert attól bokrosodik a búza.

A regeneratív gazdálkodásban, amelyet már Magyarországon is több százan folytatnak, odafigyelnek a talajéletre. Ez nem csak azzal jár, hogy nem szántanak. Azt is figye-

lembe veszik, hogy a termelt növényt hogyan lehet természetes módon védeni, akár egy másik növény révén, társvetéssel.

„A hüvelyesek nagyon jót tennének máshol is a vetésforgóban, sokat segítene, ha az étkezési kultúrában is nagyobb szerepet kapnának. Magyarország nemcsak szójából, hanem babból, sőt lencséből is behozatalra szorul, még azt a keveset sem termeljük meg, ami szilveszterkor elfogy” – mondja Szabó Attila. A lóbab kombájnnal aratható. Termése kisebb szemű, mint amiből mostanában levest főznek, de ugyanolyan jóízű. Friss hajtásai húsz centiig salátának is jók, és takarónövénynek is alkalmas, nem nő fel mellette a gyom. A homoki babot régebben szintén termelték igénytelensége miatt, és mert jól bírja a szárazságot. Azért hullott ki a nagyüzemek „rosztáján”, mert picike. Szabó Attila nagy eredménynek tartja, hogy egy-két étterem már visz belőle.

Mivel a termelés és az értékesítés között hiányzott egy láncszem, Szabóék tizenkét éve válogatógépekkel malmot építettek, amelyek lehetővé teszik, hogy a társvetésben termelt növények természetét külön tudják választani. Ez lehet az a gát mások számára, ami miatt nem indulnak el ebbe az irányba. Beruházásra van szükség. Szabó Attila egy francia gazdátársról beszélt, aki már négyféle növényt termeszt együtt, ehhez kétféle euróból állított be megfelelő berendezéseket. „Kicsik voltunk, gondolkodni kellett – mondja Szabó Attila –, hogyan tartunk el két családost negyven hektárból ilyen körülmények között. A globális piacon úgy már nem lehet versenyezni, ahogy a magyar agrárium, mindenki kapadozik [fejlődik – a szerk.]. A bükköny úgy került képbe, hogy olyan növényt kerestünk, amely extenzív, nincs nagy igénye, sok nitrogént köt, párosítható gabonával, és piaca is van. Ennek van: nagy részét vetőmagként viszik, az intenzív állattartásban nagy fehérjetartalma miatt használják, mint silót. Veszik takarónövénynek, talajélet-serkentőnek is.”

A fehéjében gazdag hüvelyeseket azért sem szerette eddig a nagyüzemi mezőgazdaság, mert megesik, hogy az egyik évben két tonna terem, máskor ötszáz kiló. „Van rá kutatás, vannak táblázatok, hogy nem fordulhat elő olyan termédegresszió akár a gabona, akár a vele együtt termelt homoki bab, bükköny vagy étkezési zöldborsó esetében, hogy ne lenne mégis forintáisan rendben az év. Így együtt nem lehet velük mellélni, azért sem, mert a növényvédelmen sokat spórolunk. Ha csak zöldborsót termesztünk, szükség lenne gyomirtásra. A kétféle növény azonban elnyomja a gázt, és a kártevőkkel sincs gond, mert mindkét növényvel jönnek rovarok, és kiegyenlítődnek a viszonyok.”

Bakos András